

MIJN KOERS

in de Krimpenerwaard

Handleiding Mijn Koers

Voor: begeleiders en adviseurs
van Agrarische Ondernemers

Een uitgave van Proeftuin Krimpenerwaard
Februari 2022

Handleiding Mijn Koers

De transitie van de landbouw vraagt van ondernemers om na te denken over de eigen koers en de koers van het bedrijf. De essentie van Mijn Koers is om als ondernemer zelf vorm te geven aan de toekomst van je bedrijf: wat past bij mij en mijn bedrijf. De boer aan het roer. Als onderdeel van de proeftuin hebben we een aanpak ontwikkeld om ondernemers daarbij te begeleiden: Mijn Koers.

In deze handleiding beschrijven we het project en de werkwijze van Mijn Koers. Het is geschreven voor erfbetreders, begeleiders of adviseurs om ondernemers of een groep van ondernemers daarmee zelf te kunnen begeleiden.

We dagen de erfbetreders uit om als adviseur zelf Mijn Koers trajecten te starten, individueel of groepsgewijs zodat we samen werken aan een vitale toekomst voor onze agrarische ondernemers.

1. Mijn Koers: opzet en aanpak

In tijden van veranderende omstandigheden is het als sector en als individuele ondernemer belangrijk om je eigen koers te bepalen. Als je weet wat je wilt, wat je richting is, kun je beter omgaan met de nieuwe omstandigheden.

Mijn Koers: uitgangspunten

Mijn koers is een traject waarin de ondernemer vormgeeft aan de eigen Koers. Uitgangspunten zijn:

- Regie bij de boer: de ondernemer bepaalt zijn eigen Koers, gebruik makend van collega's en expertise die wordt aangereikt. Centrale vraag is: wat past bij mij en bij mijn bedrijf?
- Externe oriëntatie: bij het uitzetten van de koers is het belangrijk je te oriënteren buiten de eigen kring, je te laten inspireren en spiegelen in andere werelden. De externe oriëntatie is een belangrijk onderdeel in Mijn Koers.
- Ondernemers-ruimte: we denken vanuit het concept ondernemersruimte. Iedere ondernemer heeft een ondernemersruimte met een zachte kant (mentaliteit, vaardigheden, mind set samenleving, welzijn van de boer) en een harde kant (beleid, regels en de eigen bedrijfssituatie (grond, mensen, investeringen etc.)). De ondernemersruimte is het vertrekpunt voor de oriëntatie op Mijn Koers.
- Ontdekkingstocht: Mijn Koers is een ontdekkingstocht naar wat je wilt gaan doen. Het gaat om de richting die je kiest, vertaalt naar concrete stappen. De weg ernaartoe is echter net zo belangrijk. Mijn koers is een traject dat je samendoet met collega's en met input van kennis van buiten. Het leert je anders kijken, denken en doen.
- Praktijk en Praktisch: in Mijn Koers ga je letterlijk en figuurlijk op pad om je eigen toekomst vorm te geven. Het is een doe-traject. Deelnemers gaan de slag met het eigen bedrijf en de eigen omgeving.

Mijn Koers traject met ondernemers: opzet en programma

In groepen van maximaal 12 ondernemers gaan ondernemers aan de eigen koers werken. Het traject bestaat uit 7 stappen met intervisie en coaching vanuit de begeleiding. De zeven stappen kunnen in 5-7 bijeenkomsten worden uitgewerkt, afhankelijk van de groep.

- Stap 1. Mijn Koers: wat past bij mij als mens en als ondernemer?
- Stap 2. Mijn Ondernemingsruimte: wat is de startsituatie van ondernemer en bedrijf
- Stap 3. Mijn omgeving: Wat zie ik?
- Stap 4. Mijn bedrijf: mijn SWOT
- Stap 5. Mijn stip: perspectieven, wat is mijn richting
- Stap 6. Mijn bouwstenen en mijn bouwwerk acties (korte termijn en lange termijn)
- Stap 7. Mijn Weg: plannen van mijlpalen en acties

Externe oriëntatie: externen worden bij het proces betrokken en de deelnemers gaan ook bij elkaar en buiten de omgeving op pad om zich te laten inspireren. Het is een leerproces van een half jaar.

Koers-sessies: In overleg met de deelnemers worden er aanvullend zogenaamde koers-sessies georganiseerd rond een thema met een expert van buiten de landbouw. Je kunt denken aan een koers-sessies over verdienmodellen, marketing, korte ketens, grond, geluk, energiebalans, duurzaamheid etc.

Materiaal: de deelnemers werken aan een eigen koers-plan, daarvoor krijgen ze een map en werkbladen. Daarnaast wordt kennis en informatie overgedragen op verschillende thema's die aan de orde komen. We doen dat in de vorm van praktische hand-outs en digitale doorverwijzing van bronnen en mensen.

Presentatie: de deelnemers sluiten af met het presenteren van hun Koers, dit kan op verschillende manieren: film, presentatie, brochure, plan etc.

De basis: 7 stappen (inhoud + werkvormen)

De basis van Mijn Koers zijn 5 groepsbijeenkomsten, die worden versterkt door onderlinge intervisie, externe oriëntatie, koerssessies en coaching vanuit de begeleiding. De 5 dagen in het kort.

Stap 1. Wat past bij mij? (Wie ben ik, waar sta ik)

Bij stap 1 gaan we de persoonlijke drijfveren, motivaties en talenten van ondernemers verkennen. We werken daarbij met het zogenaamde Bloem-model waarbij ondernemers invulling geven aan: Mijn Plezier, Mijn betekenis en Mijn talenten. Uiteindelijk pakken ze dat samen in een kernachtig motto als antwoord op de vraag: wat past bij mij?

Stap 2.: Mijn Ondernemersruimte

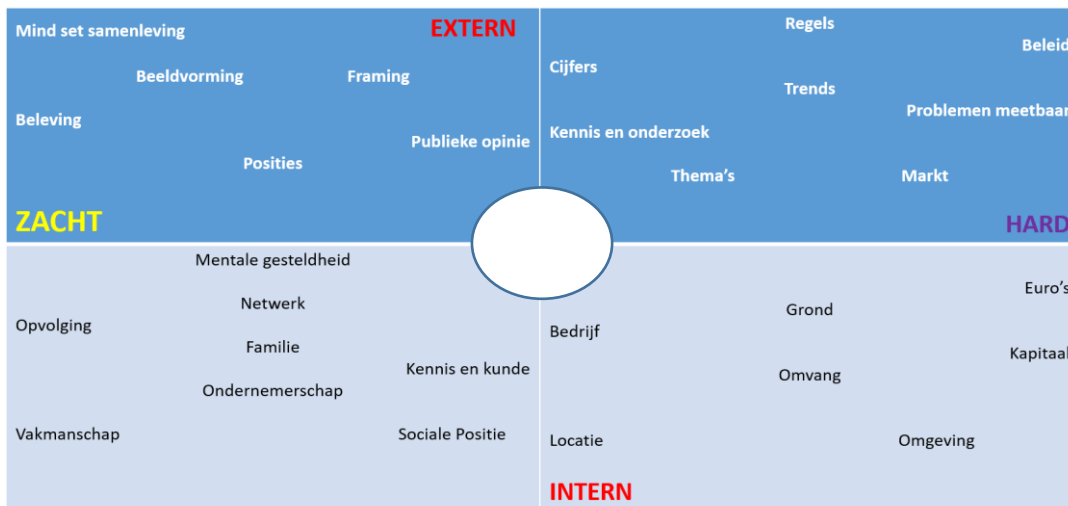
In stap 2 staat de verkenning van de omstandigheden centraal. We starten met de vraag: hoe ondernemers omgaan en reageren op veranderingen, dit doen we aan de hand van de vier A's. Hoe ga je doorgaans om met grote veranderingen:

A= aanpassen

A= accepteren

A= anders doen
A= aanvechten

In stap 2 kijken we met het SWOT denken naar de interne ontwikkelingen (in en rond het bedrijf) en naar de externe ontwikkelingen (ontwikkeling in je omgeving, trends, de wereld). We doen dit aan de hand van het denken in Ondernemersruimte. De ondernemersruimte bestaat uit een zachte en harde kant, en je kijkt intern en extern. Zie onderstaand schema. Aan het eind van dag 2. Hebben de ondernemers inzicht in de ondernemersruimte: waar ze staan en wat (on)mogelijkheden en uitdagingen zijn richting de toekomst. Het geeft inzicht in: waar sta ik en waar sta ik met mijn bedrijf.

Stap 3. Mijn Omgeving: wat zie ik?

Het is belangrijk om goed om je heen te kijken: wat gebeurt er om me heen, wat zijn relevante trends, waar liggen kansen, wat zijn bedreigingen, wat zijn relevante ontwikkelingen etc. Deelnemers gaan aan de hand van enkele oefeningen de ontwikkelingen in de omgeving in kaart brengen. Vanuit Mijn Koers geven we daaraan ook voeding en inspiratie door overzicht te geven van de relevante ontwikkelingen in en rond de landbouw. En daarbij de vertaalslag te maken naar: wat betekenen deze ontwikkelingen voor mij en mijn bedrijf.

Stap 4. Mijn bedrijf: mijn SWOT

In stap 4 kijken we nadrukkelijk naar het eigen bedrijf, zowel de zachte als harde kant. De ontwikkeling van het bedrijf: vroeger, nu en naar de toekomst. Daarbij komen alle facetten aan bod: locatie en omgeving, economie, grond en gebouwen, markt, arbeid en gezin, persoonlijke omstandigheden, wet- en regelgeving, milieu, overige zaken, kracht en kwetsbaarheid.

Stap 5. Mijn stip: perspectieven en wat is mijn richting

In stap 5 gaan de ondernemers kiezen en richting bepalen. We geven inspiratie door middel van het schetsen van verschillende richtingen en perspectieven die er zijn voor ondernemers: bedrijfsvormen, praktische voorbeelden, vormen van ondernemerschap etc. je kunt dit op verschillende manieren doen: schetsen van hoofdrichtingen, laten zien van films, een expert uitnodigen die over de toekomst verteld etc. De manier waarop je dit doet laten we open, varieert per groep deelnemers. Doel van stap 5. Is dat ondernemer gevoel en gedachten krijgt over de vraag: welke richting past bij mij? Ook met een koppeling naar de resultaten van stap 2 t/m 5.

Stap 6. Mijn bouwstenen en mijn bouwwerk acties (korte termijn en lange termijn)

Van Nu naar je richting/stip. We maken op deze dag onderscheid tussen bouwstenen (je fundamenten) en je ontwikkelpunten (stappen vooruit). De bouwstenen zijn de elementen van je bedrijf die de basis vormen, waar je nu al goed in bent of die blijven en vaststaan. Het zijn je vertrekpunten om te kunnen bouwen. Van daaruit schets je een beeld waar je naar toe wilt (het bedrijf, als mens, als ondernemer, product/markt, relatie met je omgeving) en wat daarvoor nodig is. Dit vertellen we in een aanpak met mile-stones en acties voor de komende tijd. Tussen stap 6 en stap 7 staat het toetsen en de externe oriëntatie centraal. Deelnemers krijgen de opdracht om de gekozen richting en aanpak te sparren met mensen binnen en buiten het bedrijf. Ze kunnen daarmee hun richting en aanpak verder bijslipen en verfijnen.

Stap 7. Mijn Weg: plannen van mijlpalen en acties

Als afsluiting presenteren de deelnemers hun plan en aanpak. Iedere deelnemer geeft daarbij een persoonlijke presentatie van zijn richting, aanpak en procesaanpak. De deelnemer kan dat persoonlijk doen, film maken of anders. Er is veel ruimte voor eigen aanpak. Bij de presentatie worden mensen van binnen en buiten de bedrijven uitgenodigd: vertegenwoordigers gemeente, waterschap, erfbetreders, consumenten, natuurorganisaties etc. Het gaat ook om aan de buitenwereld te laten zien wat de koers is van individuele ondernemers, en welke diversiteit er bestaat in de landbouw. Op de bijeenkomst is er ook gelegenheid om met stakeholders en belanghebbenden in gesprek te gaan over wat is nodig om de plannen tot een succes te maken.

Huiswerk

Na iedere dag krijgen deelnemers huiswerk. Het huiswerk bestaat uit de volgende elementen:

- Reflecteren op resultaten van de dag
- Sparren met collega of partner over de invulling
- Plan of aanpak bijstellen
- Evt. voorbereidende vraag of opdracht voor de volgende dag

Het huiswerk is maatwerk en wordt door de begeleider gemaakt.

Intervisie of werken met maatjes

Om tussentijdse reflectie vanzelfsprekend en werkend te maken, worden de deelnemers gekoppeld aan een maatje binnen de groep of verdeeld in intervisie groepen. Beiden werken goed. Ook zijn er gedurende het traject 1-2 coaching gesprekken. Het voordeel is ook dat deelnemers op deze manier elkaars bedrijven gaan zien en beter leren kennen.

Koersessies

Koers-sessies: In overleg met de deelnemers worden er aanvullend zogenaamde koers-sessies georganiseerd rond een thema met een expert van buiten de landbouw. Je kunt denken aan een koers-sessies over verdienmodellen, marketing, korte ketens, grond, geluk, energiebalans, duurzaamheid etc.

Communicatie

Voor deelnemers wordt een whatsapp groep aangemaakt. De groep is bedoeld voor functionele afstemming maar ook van elkaar te blijven leren en kennis uit te wisselen.

Communicatie over deelnemers: onderdeel van Mijn Koers is dat deelnemers communiceren over Mijn Koers. De nieuwe richting in de landbouw, met de eigen omgeving maar ook in het publieke domein. In streek- en dagbladen en ook via de sociale media, You tube filmpjes etc. Het is belangrijk om dat in het traject te stimuleren.

Begeleiding

Iedere Mijn Koers-groep heeft een vaste begeleider. De begeleider is de coach van de groep en geeft invulling aan het programma. Daarnaast wordt per bijeenkomst een tweede begeleider dan wel expert toegevoegd voor het betreffende onderdeel. Het is dus handig om te werken vanuit een breed team met verschillende expertises: landbouwdeskundige, bedrijfsadviseurs, Coaches, Communicatie en marketingdeskundige etc. Per groep kan ook worden gekeken naar welke begeleiders/adviseurs uit de omgeving van de ondernemers kunnen worden ingezet in het traject.